

**Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor
Partes Distributæ Pars ...**

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. VI. De Duello.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

debita pro dampnis, quae reipublica innocens in se aut cive suo ab alterius subditis perpeffa est. Communis sententia contra Lorca d. 52. n. 15. asserit esse licitas, etiam respectu innocentium, quando alioquin commodam rationem nequit compensatio obtineri: quemadmodum ratione delicti alterius reipublicae solent arrestari merces subditorum eiusdem, & tempore belli pro satisfactione possunt occupari bona etiam innocentium, qui sunt pars reipublicae nocentis.

91. Quae conditiones requirantur.

Requiruntur tamen sequentes conditiones, scilicet ut aperte de gravi damnificatione constet, adit concessio Principis, superior reipublicae nocentis minus nolite seu negligat procurare damnorum reparationem, nec plus damni inferatur reipublicae nocenti, quam sit necesse ad plenam satisfactionem, ac denique non concedatur in personas Ecclesiasticas innocentes, quae sunt exemptae adiecta in contrahentes poenam excommunicationis c. Unico. de iniuriis in 6.

Iura in contrarium allegari solent explicantur.

Ad iura opposita sic responderi solet. Ad Novellam 52. c. 1. interdicti ibi pignorationes inter membra subiecta eidem Principi, & quidem sine ejus licentia. Quam rationem etiam contra aequitatem est, unum pro alterius debito molestari, quod ibidem & L. un. Cod. Ut nullus ex oscaneis improbat; secus si sint conditiones praefatae.

QUESTIO VI.

De Duello.

92. Quid duellum.

DUELLUM (quod & Monomachia dicitur) proprie est pugna duorum (interdum singuli assumunt secundum, ut vocant) ex condito utrimque suscepta ad certum locum & tempus cum periculo occisionis. Unde in hoc est simile rixae, quod etiam rixa consistat inter duos vel paucos utrimque: differt autem in eo, quod rixa fiat subito & circumferatim, actum, ex calore iracundiae aliave passione. Abest etiam semper a rixa auctoritas publica, quae posset in duello aliquando intervenire. Duellum porro aliud dicitur solemnne, quod nempe cum certis solemnitatibus, dato loco & fide securitatis ei qui socium occiderit, & adhibitis sponsoribus, quos paternos vocant: aliud privatum (quod alio nomine dissidatio vocatur) carens scilicet solemnitatibus.

Aliud est solemnne, aliud privatum.

93.

Damnati ad mortem an iusti a principe duello licite occiderent.

Duellum suscipitur ob varias causas seu fines, estque ferè semper illicitum, ut specificando singulas causas patebit. Primò itaque posset Princeps duobus ad mortem damnatis concedere, ut duello concertent, sintque in se invicem ministri iustitiae; qui quidem licite decertarent, praesertim si uni spes vitae promittatur: quamquam

non sit duellum ordinarium, ex mutuo scilicet condito initum, sed potius executio iustae sententiae. Superior quoque incongrue talem modum exequendi sententiam iustam usurparet, non sine periculo animae decertantium.

Secundò (estque casus raris) ad terminationem belli iusti posset Princeps convenire de pugna duorum aut paucorum certo utrimque numero, dummodo victoriam non reddat per hoc magis dubiam, quam deveniendo ad praelium universale, cum praedictio reipublicae; prout non facit, si v.g. videat se inferiorem viribus, & succubiturum. Non est enim ratio, cur talis pugna minus liceat, in qua parcutur multitudini, quam pugna generalis ex condito ineunda. Idem videtur de velitatione, aut pugna inter paucos etiam ex condito (qualis nostro tempore solemnis fuit circa Silvamducis inter milites Regis & Statuum Confederatorum) ad reprimendos animositates & impetus hostiles, & auferendos aliquos singula inter noxios. Sic etiam David licite, etiam praescindendo specialem instinctum divinum (quamvis alioquin ex hoc quoque potuisset exculari) singulare inivit certamen contra Goliath.

94. An liceat duellum ad terminationem belli.

An reprimendos in eo impetus hostiles.

95.

An ad vitam defensionem liceat.

Tertiò duellum potest suscipi ad vitam defensionem, v.g. si inimicus armatus inermem inveniens velit eum occidere, nisi arma sumat, & secum in duello pugnet, tunc quando non est alia evadendi via, potest juxta Doctores passim suscipi, immo & offerri duellum; eò quod in re ipsa videatur iusta defensio. Eademque videtur Doctoribus multis (nec improbabili-ter juxta Wiggers q. 41. art. 1. n. 18.) ratio de invasione fortunarum, pro qua licitum est duellum, cum alia ratio non suppetit; supposito videlicet quòd alioquin licitum sit occidere in valorem ad necessariam defensionem talium bonorum, de quo Tract. de virtut. Cardinalibus.

96.

Duella gladiatorum illicita.

Quartò suscipi potest pro ostentatione virium vel artis gladiatoriae; aut ad spectaculum oblectationem (qualia olim erant duella gladiatorum in amphitheatris apud Romanos, quae ita homines fascinarunt, & aliquamdiu etiam tempore Christianorum Imperatorum, etsi à Constantino interdicta, perseverarunt) vel ad vindictam. Estque indubiè illicitum, partim contra charitatem sic prodigendo vitam aut periculo exponendo citra causam, partim contra iustitiam occidendo innocentem aut non condemnatum, vel occidendi illum periculo se exponere; quod ne quidem Magistratus (sine cujus auctoritate etiam illicita esset vindicta privata) concedere potest. Et quamvis ipse injuriantem condemnasset, talis tamen sententiae executio esset illicita, veluti conjuncta periculo homicidii innocentis; qui etiam illicite sic prodigeret vitam suam.

Quintò

97.
Similiter
assumpta ad
probationem
vel
purgationem
crimini.

Quintò juxta Doctores communiter illicitum est duellum, quod ad probandum, vel è contrà ad purgandum crimen suscipitur: tum propter canones c. 1. de Purgat. vulgari c. Henricus presbyter, de Clericis pugnantibus in duello. c. Monomachia 2. q. 4. tum quia est medium ad veritatem indagandum inidoneum, immo junctum tentationi Dei; cum æquè possit innocens, ac nocens occidi: tum quia accusatio etiam injusta non est sufficiens causa homicidii, adeoque nec duelli: tum quia est contra charitatem propriam.

98.
An licitum
sit in casu
injuria ac-
cusationis,
ex qua cer-
tò sequetur
mors.

Sed quaeritur, quid dicendum, si certò sit ad mortem damnandus innocens ex injusta accusatione, praesertim si accusator ipse duellum offerat, sitque ad eò spes aliqua evadendi? Plures gravissimi Theologi (inter quos referuntur *Lyranus*, *Navarrus* & alii) asserunt licere, praesertim approbante vel mandante Principe. Sed negat *Sylvester*, *Soto*, *Malderus*, *Snarez* & alii. Et quidem si citra licentiam Principis suscipiatur, non poterit esse utile; cum supposita victoria, potius sit augendum, quam eluendum delictum in foro externo. Difficile etiam & malè consequentia apparet posse occidi eum, qui non invadit propriè vitam, seu qui ei violentiam non infert, sed aliquem solis calumniis obruit, quæ veritatis ostensionè debent propullari, aliàs patienter tolerari. Alioquin etiam falsis delationibus inhians bonis fortunæ proximi poterit occidi, si possit occidi raptor & fur. Quod sanè foret radix infinitarum confusionum, nec impunè à Republica toleraretur. Unde saltem in praxi opposita doctrina non videtur probanda. Principis quoque seu Magistratus licentia non posset prodesse in casu, quo sine illa non foret justa & licita vitæ propriæ contra aggressorem defensio. Confirmatur: quia vel ei secundum ordinem juris constat innocentia accusati; qui consequenter debet citra duellum & periculum vitæ in eodem absolvi, uti & si non satis probetur nocentia: vel constat sufficienter delictum, & tunc est puniendus potestate publicâ; ac insuper in duello exponeret tunc periculo vitæ accusatorem legitimum & justum quantum ei constat ex ordine juris. Immo etsi judex ex privata scientia, nosset hunc esse calumniatorem, adhuc non posset ea condemnare, aut vitam illius non condemnari sic exponere.

99.
An prae-
ter defende-
di honoris
licet duel-
lum susci-
piatur.

Sextò duellum suscipi solet praetextu defendendi honorem. Estque casus iste ordinarius inter personas nobiles & militares. Nec dubium est, quin sit illicitum ex parte offerentis seu provocantis: qui apertè agit personam privatam se vindicantis aut occidere injustè satagentis. Ex parte verò acceptantis difficultas moveri posset, eò quòd valde ignominiosum vulgò habeatur, si nobilis aut miles provoca-

tus ad duellum, suscipere illud recuset. Quare hæc causa videtur aliquibus sufficiens; ut tacito Auctorem nomine refert *Bannez quest. 64. art. 7. dub. 3. Castro Palao d. 5. punc. 7. n. 8.* etiam contrarium tenens. Quibus ex parte accedit *Marchant To. 2. Tract. 6. Tit. 3. q. 1. §. 5. dub. 2.* agens de casu, quo officium, militiam, vel gradum deserere ob infamiam aliàs quis deberet cum gravissimo detrimento proprio aut familiae.

Nihilominus communis Doctorum sententia (quam ut veriore amplectitur *Bassanius de Duellum n. 6.*) etiam acceptantem condemnat: eò quòd renuere duellum divinis & humanis legibus prohibitum non sit verè, & apud prudentes ignominiosum, neque sufficiens ignaviae signum, quin potius honorificum, & è contrà ipsi duellum inire est ignominiosum apud probos, & reddit duellantes ipso jure infames. Postestque provocatus, ut ostendat se non esse ignavum, respondere, se paratum fore ad defensionem sui more generosi viri, ubi & quandocumque invalus fuerit, nolle tamen acceptare iniquam provocationem, divinis & humanis legibus repugnantem. Quemadmodum non posset respondere provocanti ad æquales haustus, aut aliam rem malam, esto apud perditos homines idcirco haberetur derisui. Et si evadere hoc malum nequeat, potius habere debet patientiam, quam peccare in Deum. Unde etiam tales puniuntur poenis duellantium, & ratione praesentissimi periculi aeternæ damnationis gravissimè Deum offendunt. Estque adeo (ut gravissimè dixit *Tridentinum sess. 25. c. 19. de Reform.*) *desestabilis duellorum usus fabricante diabolo introductus, ut corporum morte animarum etiam perniciem lucretur.*

Debent autem Principes hujusmodi personas protegere, & ab usibus his diabolicis obviare; prout præ aliis fecere Principes Belgii *Albertus* & *Isabella* edicto sæpius repetito caventes, ne quis alterum provocet ad duellum, sive interditiones, sive foras; verbotenus aut missis libellis: nemo nuntia aut hujusmodi libellos recipiat, sub poena degradationis insignium & nobilitatis, famæ, privationis officiorum, pensionum, ac medietatis bonorum: quòd si qui de facto pugnaverint, seu ad conditum locum devenerint, mortis & confiscationis omnium bonorum. Et quoniam, praeterea duella ortum habent ex falsa opinione, quasi degenerare timore impediuntur, qui manu sua injurias aut convitia non vindicant; declarant Principes falsam eam esse opinionem, honorem injurias passorum sub suam protectionem recipiunt, & ne quis eis exprobet, sub suæ indignationis & arbitraria poena vetant. Insuper ne quis nuntia aut libellos provocationum deferat, in duellum cunctibus auxilietur quomo-

100.
Communia
sententia
negans de-
fensum.

101.
Edicta
Principum
Belgii con-
tra duellum
sæpius sum-
mè recen-
suntur.

quomodocumque, aut comitetur, sub capitis poena & honorum; prout videre est apud Zypæum in Notitia juris Belgici l. 9. §. De pugnantibus in Duello.

102.
Quæ pæna
Ecclesiastica
contra
duella facta
sunt.

Ecclesia quoque ad hunc abusum ex orbe Christiano exterminandum gravissimas poenas sancivit adversus duella injusta, ac duellantes & consentientes; ut patet ex Tridentino sup. Nam primò principes concedentes duellantibus locum securitatis, sunt ipso facto excommunicati. Secundo, si locum aliquem, in quo vel apud quem duellum permittant, ab Ecclesia vel alijs feudi nomine obtinent, privantur jurisdictione & dominio, hocque redit ad dominium directum. Tertio, duellamineutes, & eorum patrini sunt excommunicati, perpetuò infames, & ut homicidæ puniendi, eorumq; bona fisco addicuntur. Quarto, in duello occisi privantur Ecclesiasticâ sepultura. Quinto, qui auxilium vel consilium ad duella dederint, aut ea alicui suaserint, aut spectatores fuerint, excommunicantur. Quod intelligendum non esse de spectatoribus, qui calu illic transeuntes duellum vident, sed ex industria seu composito, & ita ut videantur con-

sensisse aut ad pugnam incitare, adfuit duello, patet ex constitutione Gregorij XIII. in Bulla 78. quæ incipit: *Ad tollendam detestabilem*, ubi poenas à Concilij statutas pro duellis solemnibus, extendit etiam ad privata; idque etiam si duellantes pugnam non perfecerint, si per ipsos non steterit. Eandem Constitutionem Clemens VIII. confirmavit, alijs modis extendit, & excommunicationis abolitionem sibi reservat, à qua juxta decretum S. Congregationis Confessarii, etiam regulares, seu alijs habentes potestatem in casu Papales, qui degunt in Italia extra Urbem, non possunt absolvi. Meritoque hæc Constitutiones sanctissimæ deberent ubivis mandari executioni, earumque viridis observantia procurari.

Varios casus, in quibus non censetur verum duellum subjectum poenis duellantium, adferunt Doctores, præsertim Casuistæ passim; apud quos videri possunt.

Restaret hic quoque agendum de Scandalis (de quo Doctores communiter hinc tractant) nisi de eo P. 2. Tract. de Peccatis actum fuisset.

T R A.